

תשורה

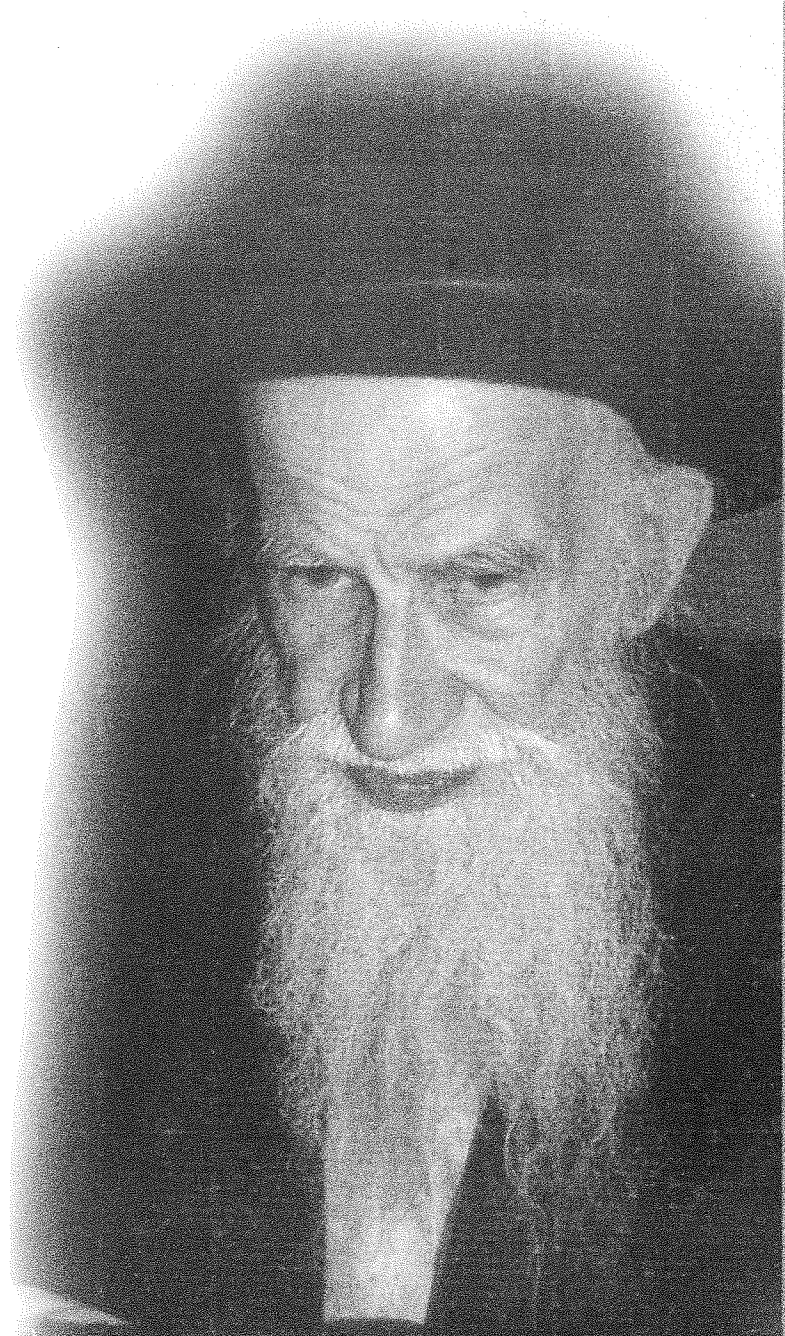
לרגל השלושים

של הרה"ח א"י חיים רויטבלאט זצ"ל

כ"ג טבת ה'תשנ"ח

January 21st 1998

אהלי תורה אהלי מנחם

המלמד

הרה"ח ר' אלי חיים רויטבלאט זצ"ל

לכאורה היה מלמד דרדקי, יושב עם תינוקות של בית רבן ומנחיל להם ידיעות בקריאה, חומש וגמרא, אבל הכל ידעו שהמלמד הצנום הוא חסיד עובד ה' בעל-מדרגה, ירא-שמים מרבים ומלמד חסידי באמת, במובן הפנימי והעמוק ביותר של המושג * קווים לדמותו של החסיד ר' אליהו-חיים רויטבלאט ז"ל במלאות 'שלושים' לפטירתו

מאת אברהם הולצברג

הבאים ללוות את הרבי, ושוטרי תחנת הרכבת שהבחינו בחזותו היהודית חשזו בו משום-מה, ואחד מהם החל לעקוב אחריו בעקשנות. ר' אליהו-חיים שהבחין בו ניסה להתחמק והחל ללכת בסימטאות, אך כשראה שאינו נמלט מהעוקב הבין שאין מנוס מהעי-

עודנו נער יצא מביתו ברוסטוב ללמוד בישיבת תומכי-תמימים ברוסטוב, שם קנה תורה וחסידות, גם כאן מעידים עליו חבריו לישיבה שכבר אז הצטיין בתפלתו שהיתה בהתעוררות גדולה ובאריכות חבידית אופיינית, ואי טעימת ארוחת-בוקר

ביום שני כ"ג בכסלו הלך לעולמו הרב החסיד רבי אליהו-חיים רויטבלט – משרידי דור-דעה, אחד ומיוחד בקרב עדת חסידי חבי"ד, משפיע דגול ונערץ ומחנך שהעמיד תלמידים הרבה, איש מסירות-נפש שהיה סמל ודוגמא חיה לעבודת ה' באמת ובתמים, מתוך התקשרות והתבטלות אמיתית לרבותינו נשיאינו הקי.

לבד מכשרונו ומסירותו בלימוד, תפילותיו היו

לשם-דבר ובמהנה הפלימים בגרמניה הגיעו דברים

לידי כך שאנשים מכל החוגים והמעמדות התייחסו

אליו בהערכה ובהערצה מופלגת.

הרב החסיד ר' אליהו-חיים נולד בעיר נעוול החסידית בשנת תרס"ח, לאביו החסיד ר' שמריהו אבולסקי שהיה מכונה "שמערל דער מלמד" ולאמו מרת שטערנא-ביילא ז"ל.

ייחודו ניכר בו כבר בימי ילדותו בנעוול, וחבריו מאותם ימים מעידים שכבר את בלט ביראת-השמים שלו, שעלתה על זו של רוב בני גילו. דוגמא אופיינית היתה ההחלטה שקיבל להניח תפילין דר"ת מיד עם הגיעו לגיל המצוות – דבר לא-רגיל באותם ימים, שנחפץ למנהג קבוע רק בדורו, לאחר שהרבי הנהיג זאת לכולם.

מות ועצר מלכת. בשלב זה ניגש אליו העוקב, הוציא מכיסו מסמך המעיד עליו שהוא שוטר בתפקיד והחל לחקור אותו בשורה של שאלות. ר' אליהו-חיים ענה לשאלות דברי אמת ואמר שבא להיפרד מהרבי, אך השוטר לא האמין לדבריו ועצר אותו בו-במקום.

בשל סיום התפילה בשעה מאוחרת היה אצלו מעשה שבכל יום.

בכל אותן שנים קשות ברוסיה היה מקושר בלב-ונפש לכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, וכשהרבי עמד לעזוב את רוסיה בתשרי תרפ"ח, נמנה עם מלוויו בתחנת הרכבת. מספרים שהיה ראשון

לאחר זמן קצר החלו להגיע למקום חסידים נוספים שאישרו את דבריו של ר' אליהו-חיים, והחוקר האמין סוף-סוף לדבריו והסכים לשחררו.

בהגיעו לגיל השירות הצבאי עמד ר' אליהו-חיים לפני דילמה: השירות בצבא היה דבר מסוכן רוחנית וגשמית, ורוב המתגייסים לא זכו לחזור חיים לבתיהם, ומסיבה זו ניסו היהודים בכל דרך לקבל פטור מהשירות. אחת הדרכים היעילות להשגתו היתה בליעת משקאות וסממנים שהעלו את חום הגוף והאיצו את דופק הלב, על-מנת להוכיח לרופאים הצבאיים שהם לוקים בגופם ועדיף לשחררם, אך ר' אליהו-חיים טען שמספיקה לצורך זה אמירת תהילים בכוונה אמיתית הנכרים שחכו גם הם בתור לבדיקת הרופא הצבאי לעגו לאמנותו התמימה ובטחונו המוחלט, אך ר' אליהו-חיים עמד על שלו וכך אמנם היה: מיד לאחר הבדיקה הראשונה קיבל את הפטור.

מצעירותו ועד ימיו האחרונים, היה לימוד עם ילדים. הוא התחיל במלאכת הקודש בימי המחנתת החסידית בשלטון הסובייטי, כשהלימוד היה כרוך במסירות-נפש כפשוטה. בימים שהיה מלמד ביחדרי שהפעילו עסקני אנ"ש בסמרקנד, היה מקבל את משכורתו מר' מענדל פוטרפס מדי יום שישי, אך בחלוף הזמן הודיעו ר' מענדל שנוצרו קשיים ומעתה ואילך לא יוכל להבטיח לו את שכרו בזמן, ואם ר' אליהו-חיים לא יוכל להמשיך לעבוד בשל כך יבין ללבנו, מאחר שהמשכורת כולה הספיקה רק למעט מזון ותו-לא. מיד השיב ר' אליהו-חיים לידידו שחיו מלחשוד בו שהוא יפסיק ללמד בשל קשיים כספיים והמשיך במלאכתו כתמיד.

עם זה, פעם אחת לר' מענדל לא היה כסף לשלם לר' אליהו-חיים את שכרו ואמר לו שיש עדיין מספר שעות עד כניסת השבת והוא ישתדל להשיג.

מעשים ידעו שהוא מתחיל כמה שעות לפני

המניין, כשישנו בביתו, הבחנו שסדר העבודה שלו

מתחיל בשעה שלוש או ארבע לפנות בוקר, כשפתח

בלימוד חסידות.

ואמנם, 20 דקות לפני השבת הופיע ר' מענדל בביתו ושילם לו את שכרו...

כך היה תמיד, אמונתו של ר' אליהו-חיים היתה אמיתית ותמימה והיא היתה אירועים לזכותו. דוגמא נוספת לדבר מצויה בסיפור הבא

מנהג היה לר' אליהו-חיים, שנוסף לתפילין הרגילות, היה מחזיק אצלו עוד תפילין קטנות שהיו תפורות בכסף מעילו, שאם ייתפס חיו והתפילין הרגילות יוחרמו, יהיה לו זוג תפילין נוסף להניח.

והנה באחת מנסיעותיו ברכבת הבחין שמישהו עוקב אחריו, והחליט לרדת בהזדמנות הראשונה, אך כשירד הבחין שעוקבו יורד אחריו וממשיך במעקבו. בסופו של דבר עצר אותו האיש, הזדהה כשוטר וחקר אותו

מספר שעות, ובין שאלותיו שאל גם אם ר' אליהו-חיים מאמין. השיב ר' אליהו-חיים "אבי היה מאמין וגם אני מאמין", ותוקף אמירתו הרשים את השוטר עד כדי-כך, ששיחרר את אסירו בו-במקום.

תוקף זה נבע ממסירות-נפש כפשוטה, מספר ידידו, יבדלח"ט ר' מענדל מרוזוב: "היה בסמרקנד יהודי ושמו הרב מרדכי נושא-חן שבביתו פעלה מאפית מצות. אף שהדבר היה כרוך בסכנת נפשות, ר' אליהו-חיים קיבל על עצמו ללא היסוסים להיות האחראי לכל ההידורים."

בשנת תרצ"ו נשא ר' אליהו-חיים אישה ונולד להם בנם, יבדלח"ט, הרב שמריה, באותה עת שרר ברוסיה רעב כבד והאם לא עמדה בו והלכה לעולמה בהיות שמריה בגיל רך. זמן מה לאחר מכן, נשא אביו לאישה את בתו של האדמו"ר משעדליץ זצ"ל שהגיעה כפליטה מאימי השואה בפולין לעמקי רוסיה. על-אף הסבלות שעברה, גידלה הרעיה את שמריה כאם ממש. עם היציאה מרוסיה אימץ ר' אליהו-חיים את שם משפחתה והסב את שמו לרויטבלט. כעבור זמן, נולד מזוגתו השניה בנם ר' יוסף יצחק יבדלח"ט.

כשעזב את רוסיה, נדד ר' אליהו-חיים עם משפחתו ממקום למקום עד שהגיע למחנה הפליטים בגרמניה והתעקב שם מספר שנים שבהן המשיך להרביץ תורה בתלמידים, ממשיך בכך את מלאכת הקודש שעסק בה בשנים הקודמות וקודם לכן ברוסיה – בלענ-ינגרד ובסמרקנד.

לבד מכשרונו ומסירותו בלימוד, תפילותיו היו לשם-דבר ובמחנה הפליטים בגרמניה הגיעו דברים לידי כך שאנשים מכל החוגים והמעמדות התייחסו אליו בהערכה ובהערצה מופלגת.

בשנת תשט"ז הגיע לארה"ב. תחילה שהה בישיבת תומכי-תמימים ששכנה אז בבדפורד-עונויו והתפרנס מהוראת תלמידים באופן פרטי. ההתבססות בארה"ב החלה בחודש טבת אותה שנה, כאשר ידיו, יבדלח"ט הרב מיכאל טייטלבוים יסד את "אהלי תורה" לחינוך חסידי על טהרת הקודש, ומינה את ר' אליהו-חיים למלמד

עיסוקו של הרב ר' אליהו-חיים,

כשפתח בלימוד חסידות.

ר' אליהו-חיים עצמו היה חוזר על א' התורות מאדה"ז בשנים הקודמות: למה הדי' של "אחד" גדול כמו גרזן, שיהודי צריך להכניס לעצמו בראש את עניין אחדות השם בכל הכוח, כמו במכת גרזן...

גם במעשי הצדקה שלו היתה מסירות נפש - עד כדי-כך שפיוור הצדקה שלו היה למעלה מיכולתו. כל אימת שמוסד כלשהו שלח בקשה - ויהיה המוסד איזה שיהיה - ר' אליהו-חיים מעולם לא הניח את המעטפה בצד כמנהג רבים, אלא היה שולח סכום מסויים.

ומספרים כי פעם רצה ר' אליהו-חיים לנסוע לחתונה אצל משפחתו באה"ק וכתב על כך לרבי. ענה לו הרבי בשלילה ואמר שייתן לצדקה את הכסף שהועיד לנסיעה.

בכל עניין של הלכה והידור מצווה היה מקפיד בצורה יוצאת מהכלל ומה שדרש מעצמו דרש גם מאחרים. בהתוועדויות עם אנ"ש היה דורש תמיד חיזוק בהנהגה חסידית בירת שמים, אם בענייני צניעות אם בצורת התפילה, ובעיקר שח"ו לא ידברו בשעת התפילה. תמיד דרש משומעיו שיחזרו וילמדו את "קונטרס העבודה", ולעיתים היה מנדב כספים לשלוח עותקים של "קונטרס העבודה" ליהודים בכל אתר.

דמותו ותכונותיו עוררו תמיד כבוד בקרב אנ"ש. כשהרבי עורר בשנת תשל"ז על מינוי משפיעים, מונו מטעם צא"ח שלושה משפיעים ראשיים בשכונה - הרב אברהם דרייזין זצ"ל, הרב אליהו-חיים זצ"ל ויבלח"ט הרב יהושע קארף.

גם מצאצאיו דרש הרבה, במיוחד מנכדיו שהגיעו למצוות, ובין דרישותיו אלה היה מדגיש בעיקר את הצורך לקיים "מדבר שקר תרחק". לו-עצמו היה סדר מיוחד בחסידות ובמיוחד בשיחות רבנו ובמאמריו. ביתו היה מלא ספרים ובני ביתו מעידים שספריו לא היו לנוי אלא ללימוד ממש ואביהם למד בכל ספר וידע את תוכנו.

בהיותו בגרמניה ניגש לאחר שתית משקה ליהודי שאינו חסיד חב"ד ועורר

חסד יצחק שניאורסאהן
רבי יצחק שניאורסאהן
RABBI J. SCHNEERSOHN
OF LUBAWITZ
 770 EASTERN PARKWAY
 BROOKLYN 13, N. Y.
 SLocum 8-2919

ב"ה י"ו"ד מ"ח תש"י
 ברוקלין

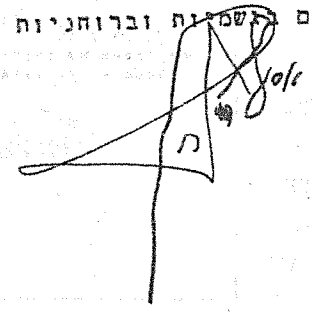
ידידי ח"ה אי"א מוה"ר
 אלי' חיים שי' רויטבלאט

שלום וברכה

במענה על מכתבו מכ"ר אלול העבר, לעונג היתה לי הבשורה כי בעזרתו ית' נתרבה מספר התלמידים שי' בהתלמוד תורה, השי"ת יברך אותם ואת מלמדיהם שי' ויצליחם בגשמיות וברוחניות.

גם דרוש להחנין סאד בחי' נוכן של הנערות ולסדר עבודתו בחי' ספר בית רבקה ובי"ת שה, אשר בנוגע לפרטים אודות חכניה הלימודים והחינוך יוכל לפנות למוסד שלי "מרכז לענייני חינוך" וכדאי לסדר אשר הנערות תלמדנה גם מקצעות הנהגת הבית כגון בישול, אפירה וכדומה, ובאם יש איזו מניעות לזה גודי' עני' השי"ת יחזק את בריאותו ובריאות ב"ב יחיו ויתן להם פרנסה טובה בהרחבה.

המברכם השמחת וברוחניות

על דבקותו בלימוד ועבודתו בתפילה מהלכים סיפורים רבים. בשנת תשי"ח (בערך) הכריז הרבי בהתוועדות שהראשי ישיבה יאמרו "לחיים", אך ר' אליהו-חיים לא אמר מטעם כי באותן ימים לימד כיתה ואיך יקרא ראש ישיבה. אמר הרבי לר' אליהו-חיים: ראש ישיבה שאומר פלפול, יש מקום לחשוב אם הפלפול אמת או לא, אבל כשמלמדים ילד קמץ אל"ף הרי זה בודאי...

עוד מספרים האחים ר' שמעון ר' קלמן דרוק: בשבתות, ר' אליהו-חיים היה גומר להתפלל בערך עם המניין - אך מעטים ידעו שהוא מתחיל כמה שעות לפני המניין, כשישנו בביתו, הבחנו שסדר העבודה שלו מתחיל בשעה שלוש או ארבע לפנות בוקר,

הראשון, והוא ור' מיכאל השקיעו ביל-דים את כל ההתלהבות שהורגלו לה בלימוד התורה ברוסיה.

הישיבה נפתחה ביי"ט טבת תשט"ז, בשנים הבאות היה ר' אליהו-חיים מחנך ברוב הכיתות ובעשרים השנים האחרונות היה למשפיע הראשי בישיבה גדולה.

מנהל מוסר "אהלי תורה" הרב יוסף רונפלד, מספר שעיקר הדגש במעשה החינוכי של ר' אליהו-חיים היה הכנסת יראת-שמים בתלמידיו. "ועד כדי כך הקפיד", מספר הרב רונפלד, "שבעת שהיה מלמד, נהג להחזיק בכיסו מכשיר מיוחד להסרת הלכלוך שהיה נדבק לידי התלמידים, ולפני נטילת-ידיים היה בודק את ידיהם כדי לוודא שאין חציצה..."

בשבעות האחרונים לחייו לא הרגיש בטוב והתקשה לישון, אך היה אומר שהקושי לישון הנו סימן שדורש-ים ממנו ללמוד יותר, ואז היה מתיישב ליד השולחן ולומד כל הלילה - לא לפני שהיה מכין כלי לנטילת-ידיים; אם במקרה יירדם, יהיה בסמוך לו כלי מן המוכן לנטילת ידיים כשיתעורר.

ביום חמישי י"ט בכסלו קרא לבניו ר' שמריה ור' יוסף-יצחק וציווה עליהם לסגור את הדלת, אחר אמר להם דברי צוואה נוספים על דברי הצוואה הכתובה, ובשעת מעשה ביקש שיביאו לפניו את ספר הזוהר ובירש לקרוא לפניו קטעים מסויימים.

באותו לילה, ליל שישי, האריך הרבה בקריאת-שמע-שעל המיטה ואחר אמר וידוי ויעל חטא".

בשבת התחיל להתפלל לפנות בוקר כי חש שמא לא יספיק להתפלל, וביקש מבני משפחתו להתנהג גם בשבת כבכל השבתות ללא שינוי. ביום ראשון בלילה חזר והאריך בקריאת-שמע-שעל המיטה שכלל הגם הפעם וידוי ויעל חטא". ביום שני ביקש השכם בבוקר שיעזרו לו להניח תפילין, ומיד לאחר שחרית הובל לבית הרפואה, שם ניסו הרופאים לעזור לו להחזיר את כוחותיו, אך ר' אליהו-חיים היה כבר חלש מאוד ולא יכול לדבר. בשעה שתים-עשרה ורבע בדיוק הגביה פתאום את קולו באופן שכולם הצליחו לשמעו ושאל מה השעה, ואחר כרבע שעה (שאו כבר היה זמן מנחה גדולה) התפלל מנחה. צוות הרופאים התפלא להיווכח שאדם במצב קריטי דואג לשעה, לאחר התפילה מצבו הידרדר, ובשעה שתיים ועשרים באותו יום - יום שני כ"ג בכסלו - החזיר את נשמתו לבורא עולם.

כאמור, הניח שני בנים, נכדים וניני-ים ההולכים בדרכו. תנצב"ה, ויהי זכרו של החסיד העובד שעבד את בוראו באמת ומעולם לא החזיק טובה לעצמו, ברוך לעד.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.
HYcodath 3-9250

מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
איסטערן טאריקווי
ברוקלין 13 נ.י.

ב"ה א' תמוז ה'שי"ב
ברוקלין

הרה"ח הו"ח א"א נו"נ זכ"ו
מוה"ר אלי' חיים שי'

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מכ"ד סיון, בו כותב ע"ד השגשוג-שטיינג'ן = של השב"ר שחצה השפעתו בלימוסם, ובטה כן הוא ג"כ בעניני יראת שמים ומצות מעשיות, ויה"ד מהשי"ת שיקוים בזה פסק דו"ל מעלין בקדש.

ב) פ"ש בכ"ה שהדו"רנט והקאמיטעט במקומו פתחו בית ספר ברוב הדין ובמספר רב של תלמידים, וחושש שההורים יהיו פוכרחים לשלוח את כל ילדיהם לשם, הנה אינו מבאר בפ"ה אם זהו חוק המדינה, או שזה תלוי בהנהגה של אחר, וגם באופן הא' הנה לכאורה, הפליטים כיון שנמצאים גם בהמדינות רק באופן ארעי, הרי אין להכריחם בזה, ובטה יש לברר הדין ביותר פרטים.

ג) והוא הדין לשאלתו אם אכתוב למר הלל גאלדשטיין בענין זה, כיון שהוא שומר תוס"ב, והוא מהנהגת הקאמיטעט, הנה גם זה תלוי בהנ"ל, כי הדין במכתבי צו"ל להיות מבואר המצב כמו שהוא, המגופעות אשר בהענין, ומה שיש לדרוש ממנו בתקונים האפשריים ואשר ברשותו הם, ועל דבר זה אין פרטים במכתבו ובטה ימלא במכתב הבא.

ד) בענין שאלתו אם ילמוד אחד מהחודים בבני"ס הנ"ל עניני דת, או שיש לחשוש שע"ז יופשכו לשם תלמידים כאלו שבלא זה לא היו מבקרים בבית כזה, הנה, כנ"ל, כיון שאינו מבאר מהו החסרון בבני"ס זה ומהו הכנית התלמידים, מטרחה וכו', הרי גם המענה שלי אי אפשר, אלא ברור השערה, אשר יש לכאורה, ללכת בדרך המיצוץ, שילמדו שם איש ירא אלקים ויורד עניני דת, אבל לא מהות כזה שלימודם יוכל לשמש בתור הכשר על המוסד כולו, ואחכה לפרטים נוספים בכל הנ"ל.

ה) כ"ש שבשעה מצומצמת א"א לפעול הרבה בתלמידים, הנה באם שלא ילמדו שעה מצומצמת ילמדו שעה ארוכה, הרי אז אין לסרו שעה מצומצמת, אבל כפי המובן ממכתבו, באם לא ילמדו שעה קטנה לא ידעו התלמידים כלל ע"ד עניני דת ומצות מעשיות, ואז הרי גם בשעה מצומצמת, אט ר"ה מורה מתאים, ויכול לפעול רבות בתלמידים, ובפרט שבדבורו עמהם יש להדגיש לעתים חכמות וקריבות שאין להסתפק כלל וכלל בלימוד לשעה קלה, אלא שצריך לכונן לחדו וכיו"ב, מקום שם לומדים איזה שעות למודי קדש, ונקודה אשני"י שבדבורו עמהם-להדגיש הכלל ההנהגה במצות מעשיות בחייהם ביום יומי, ובפוחש ואינו, עשי"ו אפשר לרכוש כמה וכמה ילדים ולהוציא יקר מזולל.

בברכה להצלחה בענינים הכלליים
ובעניני הפרטים

אותו על מעשיו. הלה התרגש מאוד ובה-בשעה ביקש תיקון. אמר לו ר' אליהו-חיים להקפיד לומר את התהילים בכל שבת-מברכים. הקשר בין השניים נמשך גם לאחר-מכן, ואותו יהודי מקפיד לומר את כל פרקי התהילים מדי שבת מברכים עד היום. כאמור, ר' אליהו-חיים הצטיין במיוחד ביראת שמים, ואת כל החומרות וההידורים השונים שהטיל על עצמו היה עושה בחיות ובהתלהבות חסידית. למשל, הוא היה מניח מספר זוגות תפילין של רש"י באומרו שלכל

209
זהו חלק מכתב הרה"ח א"א נו"נ זכ"ו
מוה"ר אלי' חיים שי' - א"א נו"נ זכ"ו
לפניו

יוגם אני מבקש מחילה מכל תלמידי שאפשר שהיכיתי או שביישתי שלא כדין, אבקש שימחלו לי. אלי חיים הנ"ל" (שורה מתוך צוואתו של הרא"ח)

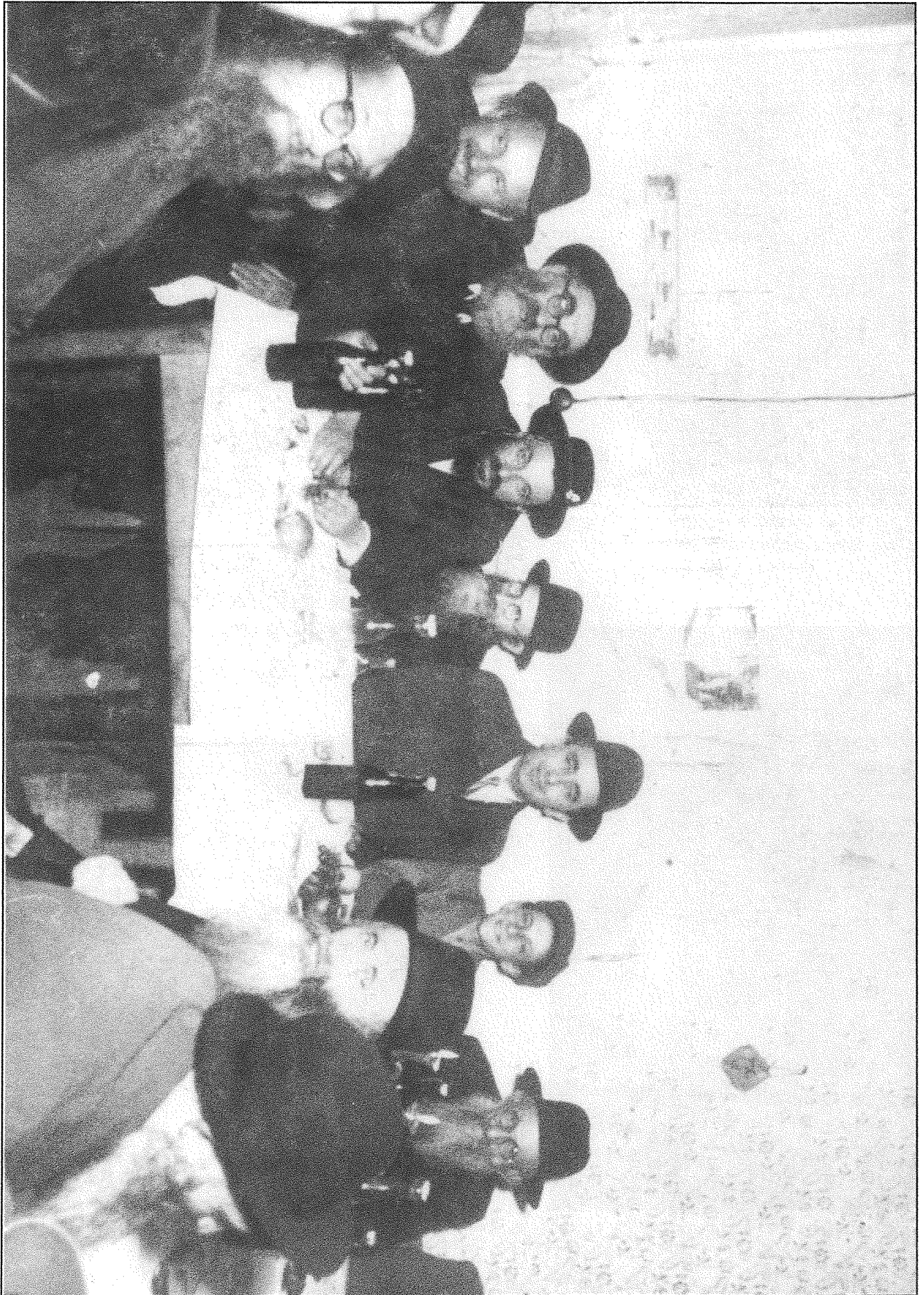
החסיד. בקבלת דולר שליחות מצוה לצדקה

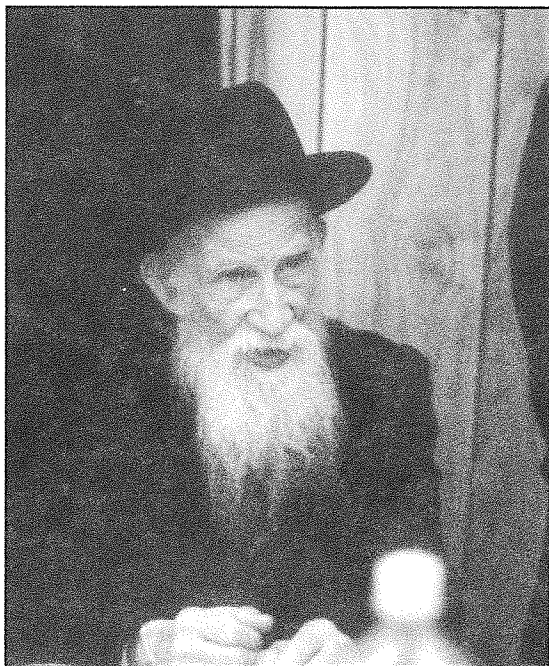
מתוועד עם תלמידיו בקיץ האחרון

ר' אליי חיים באחת הכיתות הראשונות של מוסד חינוך 'אהלי-תורה' על טהרת הקודש פרסום ראשון

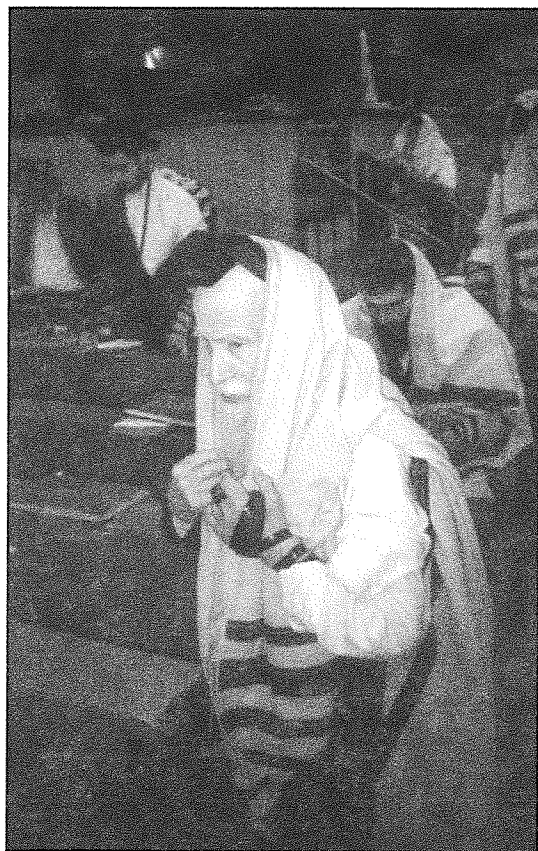
בחגיגת בר המצווה של אחד מתלמידי מחנה 'פערנוואלד' תשט"ו

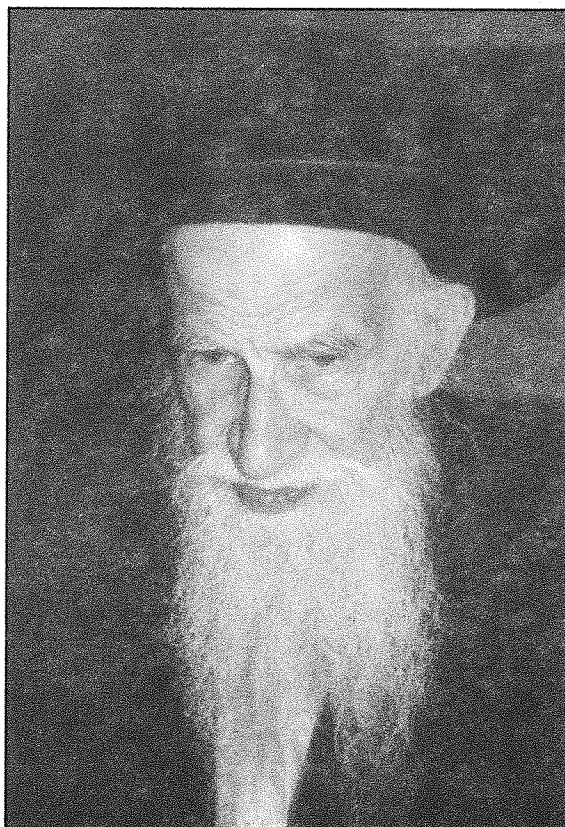
המשפיע הרה"ח אלי חיים מתוועד עם הציבור ב-
770 במסגרת תפקידו כאחד משלושת המשפיעים
הראשיים של קראון הייטס

החבר. ריקוד של שמחה חסידית באהבת רעים

היעובדי ר' אליי חיים מתפלל

התזעדות פורים חפידית

בפארברענגען שערך דודי בפורים, הרב אליהו-חיים זצ"ל, התגלתה אישיותו במלוא תפארתה: חדווא מסיטרא דא וחילו מסיטרא דא, כמו שנאמר "וגילו ברעדה".

זכורה לי אווירת החג החמימה ומלאת האורה שאפפה את המסובים: בנים, נכדים, קרובים וכן אורחים שבאו ממקומות אחרים להשתתף מאוחר יותר מהפארברענגען של הרבי. דודי ישב בראש השולחן שהיה ערוך כיד המלך במטעמי החג שהכינה דודתי חיה שרה ע"ה. בו בזמן שכולם נהנו מסעודת פורים, היו פניהם מוסבות כלפי דודי ואוזניהם קשובות לשיחתו הקולחת בענייני דיומא, פה הביא ממדרשי חז"ל ופה מסיפורי צדיקים ושם תיבל את דבריו באמרות חסידיות ולעיתים אף זרק מילתא דבדיחותא על חשבון המן הרשע ושא עבודות זרות, והלכ בחן מיוחד שגם הילדים וגם המבוגרים שאבו ממנו עונג מלוא חופני-יהם. בין לבין הפסיק בשטף דיבורו בניגון ושירה לחג הפורים והמשיך בשיחתו כמעין המתגבר. מדי פעם בפעם לגם מהמשקה כדי לקיים "חייב איניש לבסומי בפורי'א", למרות מחאותיה של דודתי שדאגה במסירות לבריאותו.

כשדודי היה בגילופין התקיים בו "נכנס יין יצא סוד" בדרגה הנעלית ביותר. אז התגלתה פנימיותו של אדם צנוע שבלבו אש קודש תוקד תמיד וכל מאווייו לשם שמים, והיה מה לראות ומה לשמוע. זו היתה הזדמנות מיוחדת לראות את דודי שר ורוקד במעגל עם הנכדים כדי לשמוח ולשמה בשמחת פורים. הוא אף לא משך ידו מאי-אלו מעשי "קונדס" לקול מצהלותם של הקטנים וחיוכיהם של המבוגרים.

אבל העיקר שבעיקר, זכורה לי השתפכות הנפש שלו. בראש ובראשונה היה מטיף מוסר לעצמו בקול בכי מרטיט לבבות. לדוגמא, באחת הפעמים (היה זה לפני עשרות שנים) התבטא שלאחר מאה ועשרים בן אחד יחזיק ביד ימינו ואחד ביד שמאלו וימשכוהו מהגיהנום (בהתייחסו לדברי חז"ל ברא מזכה אבא).

היכן שפעות רוחו מגעת: כל מה שעמל והשיג בעבודת ה', נחשב כאפס בעיניו לעומת שאיפתו המתמדת להתעלות באמת ובתמים. בעודו דורש "תשובה טאהן" מעצמו, גם דיבר בענייני תשובה בכללות ועורר את קהל המסובים להרהורי תשובה, מעמד מרומם זה היה ממש בבחינת "פורים בכיפורים" וידענו שזו היתה שעת כושר לקבל ברכה ממנו. כידוע אצל הרב אליהו-חיים זצ"ל לא היו "געמאכטע מעשיות", הכל נבע מנפש טהורה ומאמונה כנה בבורא, בלי שום פניות או רצון ח"ו לעשות רושם על הזולת.

יכולתי גם לתאר חגים אחרים כגון ליל הסדר, ראש השנה או שמחת תורה שזיכתי בהם לשהות במחיצת דודי ודודתי ע"ה. אמנם כל חג השאיר את חותמו המיוחד, אבל חווית פורים נחרטה עמוק-עמוק בלב ובנשמה. והשאירה רושם בל-יימחה. א. ב. רודמן

מורי ר' אליהו חיים

את חפאיי אני מזכיר היום.

מורי הרה"ח ר' אליהו-חיים ע"ה רויטבלאט, היה תמיד מזכיר לי בהתוועדויות, כי החסר אצלי ביראת שמים, הוא מפני שמיוו לא העניק לי סטירת-לחי — בלומדי אצלו.

אינני יודע עד היום במה זכיתי (או לא זכיתי) לא לקבל מר' אלי חיים מנה אחת אפיים, ומדוע נהג בי בבחינת "חושך שטויו". כל התנהגותו ומהותו היתה הקרנה של הדגמה של "כך צריך להיראות חסיד", בלי גיאות, בלי "פאלשע שטיק". חסיד ברמ"ח איבריו.

הידור מצוות היה אצלו עד למסירות נפש בפועל ממש, פשוטו כמשמעו ללא התחכמות ופלפולים.

הנני זוכר כי פעם למד עם תלמידי בביתנו. היו אלו הימים הקשים ברוסיה הקומוניסטית, ומפאת הסכנה עזבו הוריי את הבית בעת השיעור.

כאשר ר' אלי חיים היגע לשיעור, הוא ראה כי בפנינת החדר עמדה קערה ובה תבשיל מבוריקס (סלק). שאמי ע"ה הכינה למשפחה.

הרעב היה באותה עת חזק מאוד. לחם — מאן דכר שמייה.

ואכלו מכל הבא ליד.

מורי רעד מרעב כולנו היינו רעבים, אך הוא היה נראה רעב מכולנו. כנראה לא אכל כמה ימים.

בעדינות רבה, שאל אותי מורי אם מותר לו לטעום מהבוריקס. לקחתי מיד סכין וחתכתי לו מהבוריקס שבקערה.

אך ר' אלי חיים ע"ה לא רצה לטעום, בטענה כי הדבר הוא טיבולו במשקה, ומחייב נטילת ידיים.

ליטול ידיים, היה דבר לא כל כך פשוט. כי מים לא היו בבית, ואחד התלמידים היה חייב לגשת לאגם הקרוב ולהביא מים, וזה גזל הרבה זמן. התלמידים ראו כולם כי מורנו רועב אך ח"ו לא עלה בדעתו לאכול ללא נטילת-ידיים לדבר שטיבולו במשקה, גם בעת כזאת.

עד היום בעת שמגישים דבר שטיבולו במשקה, אני נזכר במורי ע"ה.

זה היה השיעור המוצלח ביותר בהלכה — שלא נשכח מעולם.

התמסרותו ואהבתו את התלמידים היתה ללא גבול. בשנת תשכ"א, כשחזרתי משליחות הרבי בברזיל, למד בני יוסף-יצחק ש"י בתומכי תמימים (בבעדבפארד עוו), בני השני אהרן ש"י למד באהלי תורה — אצל מורי ר' אלי חיים.

בבוקר חורפי אחד ירד שלג כבד מאוד — (מהכבדים בהיסטוריה של ניו יורק). הרחובות היו סגורים ולא היתה תחבורה. היות שהיינו "ירוקים" — עולים חדשים — ולא הקשבנו לרדיו,

כך שלא ידענו כי אין תחבורה, ולא ידענו במקרים אלו יש לוודא שבית הספר פתוח וסברנו כי גם באותו יום מתקיימים לימודים. שיתפתי את זוגתי תח"י במצוות הבאת הבנים לחדר. היא הביא את אהרן לאהלי תורה, ואני הבאתי את יוסף יצחק לתומכי תמימים ברח' בעדפארד. בערב סיפרה לי אשתי, כי יוסי חזר מיד הביתה, כי לא הגיעו התלמידים, והמורה לא ראה סיבה להחזיק אותם לבדו. לעומתו, כאשר הגיע ארי לאהלי תורה, שמח ר' אלי-חיים שמחה גדולה, על הזכות שנפלה בחלקו, שהגיע ב"ה לפחות תלמיד אחד ללימודים. הוא חיבקו ונישקו, ומאוד ביקש מאשתי להשאירו אצלו, והבטיח שילמד עמו כל היום באומרו כי גם הקב"ה לימד את משה רבינו – שיעורים פרטיים ארבעים יום, ומשה רבינו היה תלמיד יחיד בכיתה זו.

על שאלת אשתי – מה יאכל, מאחר שהמטבח סגור, ענה מורי ע"ה, כי הביא עמו כריך מביתו, וישמח לחלוק אותו עם תלמידו. ארי אכן נשאר שם כל היום כולו.

מורי ר' אלי-חיים התמסר כל כולו לכל תלמיד ותלמיד. זהו חינוך חסידי, אמיתי ופנימי – ובכל לב.

הנני נותן שבח והודיה לבורא עולם על שזכיתי להיות תלמידו. אף שחשך ממני את שבטו, הוא הרעיף עלי כמיות אין סופיות של אהבה וחום, תורה, חסידות ויראת שמים.

יהא זכרו ברוך

הרב צבי הירש חיטריק

הרבנית חיה שרה רויטבלאט ע"ה

בעת שאנו מתייחדים עם זכרו של דודי הדגול, הרב ר' אליהו-חיים רויטבלאט זצ"ל, לרגל ה"שלושים" שלו, מן הראוי להעלות רשמם מדמותה של אשת חבר כחבר, דודתי חיה שרה ע"ה. דודי ודאי ההי מסכים שהגיע לאן שהגיע לא במעט בזכות תמיכתה ומסירותה הנפלאה של דודתי שהיתה לו "עזר כנגדו" במידה לא מצויה.

למשל, היא איפשרה לבעלה להחזיק בחומרות כשרות שקיבל עליו – דבר שהיה לא קל, כלל וכלל, לביצוע. היא גם השתדלה בכל מאודה להעניק לו שלווה נפש כדי שיוכל לעסוק בענייני קודש באין מפריע ומבלי להפסיד רגע מלימודו שהיה יקר מאוד בעיניה. והכל עשתה בשמחה ובמאור פנים. ההערכה ביניהם והכבוד שרחשו זה לזה היו הדדיים. דודי התבטא באחת מהתוועדות פורים שלו שדודתי חניכה אותו במצוות הצדקה...

נקדים קצת רקע היסטורי.

דודתי באה מגזע קודש, אביה היה הרבי משעדלי. (ראה כתבות של הרב שמעון גולדמן ב"כפר חב"ד), שם גדלה באווירה של קדושה, יראת שמים ומפותים גלויים. את רוב שנות המלחמה "בילתה" המשפחה שנמלטה בציפורני הנאצים ימ"ש, עם פליטים אחרים מפולין, ביערות העד של רוסיה בעבודות כפייה. על אף הגלגולים והתלאות שעברו עליהם, שמרו במסירות נפש ממש על כשרות, שבת וצניעות. ובתום המלחמה, אחרי מסכת ייסורים, כשחלק מבני המשפחה (ההורים זצ"ל, אח ואחות) נפטרו בדרך, הגיעו הנוותרים

לסמרקנד שברוסיה האסיינית. שם התחתנה דודתי עם בעלה הרב ר' אליהו-חיים זצ"ל, שהיה אלמן עם ילד כבן חמש, שאותו גידלה כבן. כעבור תקופת מה, עזבו את רוסיה, עם קבותם אניש ואחרי נדודים הגיעו למחנה הפליטים שבפוקינג, גרמניה.

באותה תקופה יסד החסיד ר' ניסן נמנוב את תומכי תמימים, וידידו דודי ר' אליהו-חיים היה לאחד המלמדים. לאחר שמרבית משפחות אניש עזבו את גרמניה לצרפת ומשם התפלגו, מי לארץ ישראל ומי לארה"ב וכו', יצא מאת מסובב הסיבות שרי אליהו-חיים ואשתו נאלצו להתעקב בגרמניה עוד מספר שנים ובסך הכל היו שם תשע שנים. בהיותם שם, קיבלו הוראה בכתב מהרבי לייסד חדר לבנים וביי"ס לבנות. דודי היה המלמד ודודתי היתה המורה.

לקראת שבת פרשת בראשית תשי"ז (1956) הגיעה משפחת דודי לארה"ב ומאז התגוררו בקראון הייטס, באותה שעה, כמה חודשים יותר מאוחר, ייסד הרב מיכאל טייטלבוים יבלחטי"א את ישיבת "אהלי תורה" מכמה בחורים כידוע, היה דודי המלמד הראשון ודודתי הצטרפה אחר כך למלא את התפקיד הגנת. דודתי היתה פדגוגית מחוננת ואהובה עד מאוד. היתה לה גישה מופלאה לילדים והבנת טבעית לנפש הילד. היא רכשה את ליבם בעליצות שהקרינה, אהבת התורה ורעננות נעורים שהיתה טבועה בה עד יומה האחרון. רבים מחשובי אניש הם תלמידיה לשעבר.

מה שאיפיינ את דודתי במשך חייה שמחת חיים, למרות קשיים אין ספור. כשמה כן היתה, מלאת חיות, עשתה כל דבר בזריזות, אנרגייה, מיט א וארעמקייט (חמימות), והעיקר בשמחה. ולא חסכה מילה טובה מהזולת. עד היום פוגשים באנשים המספרים עד כמה היא חסרה להם.

הצטיינה במצוות הכנסת אורחים. ביתה היה פתוח לרווחה והיו אורחים שמסיבות שונות שהו בביתם אפילו תקופות ארוכות. היו גם בחורי ישיבה שהיו אצלם "בני בית". דודתי קיבלה את כולם בשמחה ובמאור פנים ואורחיה ידעו כמה דאגה לנוחותם ונתנה להם להרגיש כמו בבית. לעצמה נהגה בצניעות וחיסכון – לאחרים נתנה ביד רחבה למרות הכנסה כספית מוגבלת.

מנהג היה בביתה מדי שנה בשנה, שבלייל שמחת תורה, כאשר היתה הפסקה בין הפארבריינגען להקפות של כ"ק הרבי, היה מתאסף קהל בביתם שהיה בקרבת מקום ל"770", לקידוש וכיבוד. דודתי היתה מהנה את הבאים במיני מאפה מעשה ידיה. כדאי גם להוסיף שדודתי היתה חזורת אמונת צדיקים וחסידת הרבי בלב ונפש, הרבי היה עבורה האורים ותומים.

המצויין לעיל הוא רק מזער ממה שניתן לכתוב על אודות דודתי. באדר תשנ"ה, כחצי שנה לפני פטירתה, חגגו דודי ודודתי ע"ה את יובל החמישים לנישואיהן, ובסיוון מלאו לה 80 שנה בשבת, יום לפני ערב סוכות תשנ"ו, עלתה בקול דממה דקה השמימה, ונטמנה בערב חג הסוכות. מעניין ששניהם גם דודי וגם דודתי נטמנו בערבי חג של שמונה ימים (דודי בערב חנוכה תשנ"ח), כידוע משחת הרבי, מורה המספר שמונה (ימים) על עניין של למעלה מדרך הטבע. אולי נרמז כאן, ששניהם, כל אחד מהם בדרכו הייחודית, התעלו מעל לחומריות הטבעית.

תקופה קצרה אחרי פטירתה פנית לדודי זצ"ל כדי לאסוף חומר כתיבה על דודתי (הוא סיפק לי חלק מהחומר שנכתב כאן) בין השאר ביקשתי ממנו שיציין אי-אלו דברים עיקריים לגביה, וכך סיכם דודי שכידוע לא היתה דרכו להרבות בשבחי סרק: "אישה כשרה" (=א) ערליכע יידענעט), בעלת צדקה, אישה יראת ה'.

א. ב. רוזרמן

ר' אלי חיים האט געאטעמט מיט יראת שמים

פון א תלמיד

כ'האב דא ניט בדיעה צו שרייבן אן אויספירלעכע שילדערונג פון אין חב"ד - באוואוסטן ר' אלי חיים רויטבלאט (אבאלסקי), און אפילו נישט קיין ניט אויספירלעכע באשרייבונג פון אזא אויסנאמלעך חסידיש געשטאלט. אזא ספר וואלט מען יא געדארפט שרייבן. ער האט עס זיכער פארדינט, און אויך דער חב"ד האט פארדינט צו געניסן, לכל הפחות שריפטלעך, פון אזא זעלטנעם חסידישן ציור. און אוודאי וועל איך דא ניט הספד'עווען מיט אויסגעדרשענע שבחים און מעלות פון דעם נפטר. כ'וועל דא נאר אנווארפן אייניקע אינפארמאטעווע שטריכן און פארצייכענען א פאר זכרונות = בילדער.

כ'האב געהאט דעם זכות צו זיין איינע פון ר' אלי חיים צאלרייכע תלמידים, אויך מיינע קינדער האבן ביי אים געלערנט און אן אייניקל האט נאך "פארקאפט" צו לערנען דא אין "אהלי תורה" אין ברוקלין, וואו ר' אלי חיים איז געווען דער משפיע. ער איז געווען דער מלמד, דער תורה ויראה מחנך פון דורות חב"ד קינדער, און אין רוסלאנד בפרט איז ער געווען דער מלמד, דער מלמד מיוחד - דער ספעצילער מלמד און זיין א תלמיד פון רבי אלי חיים מען איז "לאו מילתא זוטרתא", גארנישט קיין קלייניקייט! מ'האט טאקע דארט, אין רוסלאנד, געפרוואווט זאגן פון מויל צו אויער, אז לערנען תורה ביי אים איז א סגולה צו פרומקייט... והראי: כמעט אלע תלמידים, וועלכע האבן ביי אים געלערנט, זיינען געבליבן ביי אידישקייט, און דאס אין דער צייט, ווען גאר געציילטע אין רוסישן אידנטום, אויסער זיינען תלמידים, האבן געהאט א שייכות צו תורה ומצוות אנדערע האבן אפילו געפרוואווט זאגן פון דער צווייטער זייט: ווער פונעם הייפל פרומע קינדער פון סאוועטן לאנד האט ניט געלערנט ביי ר' אלי חיים!?

עס רעדט זיך אזוי: א מלמד... אוודאי איז ר' אלי חיים געווען א גוטער, א גאלדענער מלמד אין אלע הינזיכטן. ער איז אבער צוזאמען דערמיט געווען אזוי פיל אנדערש, אזוי פיל מער פון די אלע אפילו בעסטע "טראדיציאנעלע" מלמדים: אט פונקט ווי אלע זיינע תלמידים און זייערע חב"ד חסידישע טאטעס אין דעמאלטיקן סאוועט = רוסלאנד זיינען געווען אזוי אנדערש און אזוי מער חסידיש אידיש, ווי חסידים אין אנדערע צייטן און ערטער. (ס'איז דערווייל ניטא, און מי יודע צי ס'וועט זיין, דער וואס זאל דאס ארומשרייבן).

איינער א קלוגער איד האט זיך אויסגעדריקט נאכן באקענען ר' אלי חיים פון דער נאענט: ווי אזוי האט זיך געקענט "איינמאסטיען" אין אזא קליינטשיק און דארטשיק אידעלע אזויפיל יראת שמים און צוזאמען מיט אזא גרויסער און הייסער חסידישקייט?! כ'בין געוויס ניט געווען דער איינציקער, וואס האט פשוט מקנא געווען ר' אלי חיים יראת שמים, עפעס איז זיין יראת שמים געווען אזוי עכט, אזוי נאטירלעך און אזוי תמימות'דיק חסידיש, אן א שמץ פון דער רוער "פרומקייט", וואס שטעכט טיילמאל די אויגן און רופט ארויס ביי ליטוואקעס דעם זאג: "פרום איז א גלח"...

כ'האב אזוי ווי געפילט, אז ר' אלי חיים אטעמט מיט יראת שמים. ביים אים איז עס געקומן צום אויסדרוק ניט דווקא דורך פרום = מוסר'דיקע ווערטער און ניט מיט צום הימל = פארגעלאנצטע אויגן און תנועות. די פרומקייט און יראת שמים האט זיך ביי אים ארויסגעשפירט אויך אין זאגן א דין, און אויפקלערן א תוספות און אין זיין אנבייזערן זיך אויף א תלמיד און אפילו אין זיין "אנדרייען אים א אן אויער".

מסתמא איז עס געווען אזוי, ווייל זיין שארפע יראת שמים און פרומקייט איז געווארן דערווארעמט און פארזיסט מיט זיין חסידות. און געווען איז ר' אלי חיים אן אמת'ער און א גרויסער חסיד, מיט א גרויס חסידיש הארץ, וואס האט זיך געגאסן אין דאווענן. אזוי ארום איז ער געווען א מלמד, וואס האט ניט

בלויז געווירקט מיט זיינע רייד, מיט לערנען און מוסר'ן; ער האט "גע'מלמד'עוועט" מיט זיין גאנצן חסידישן וועג און מיט זיין יעדער תנועה.

דערפאר איז ער געווען אויך פארהערלעכט צווישן די פולישע און אנדערע ניט = חב"ד אידן, צווישן וועלכע ער האט זיך געפונען א שטיקל צייט אין נאך = מלחמה'דיקן דייטשלאנד. פון איינעם אזא אידן האב איך געכאפט א "פארציע" דערפאר, וואס איך האב א זאג געטאן "אלי חיים" און ניט ר' אלי חיים. ווען ער האט פון מיר דערהערט, אז ר' אלי חיים איז געווען מיין "רבי" (מלמד), איז דער איד געווארן מלא רוגזא און חידוש: היתכן?! אזא אידן רופט מען ביים נאמען, אן א "רבי", אזוי ווי א בעל עגלה! און ווער? - א תלמיד! וואס זייט איר פארא אידן?

ס'איז מיר געווען שווער צו פארענטפערן זיך. כ'האב אביסל (אין א בדרך צחות'דיקער ערנסטקייט) רעכט געמאכט דערמיט, אז ביי חסידים בכלל און חב"ד חסידים בפרט איז דער טיטל "רבי" זייער ציטעריק פארהייליקט און איז "רעזערווירט" בלויז פאר דעם... רבין!

און אביסל זכרונות פון פערזענליכן כאכאקטער.

כ'האב אנגעהויבן לערנען ביי ר' אלי חיים מיטען אין דער ביטערסטער מלחמה = צייט (ה'תש"ב) און ווייטן סאמארקאנד. ווי באוואוסט, איז דווקא אין די ערגסטע מאמענטן די "בעסטע" צייט צו דערקענען א מענטשן. האט מען טאקע דערמאלט געזען וואס אזא ר' אלי חיים שטעלט מיט זיך פאר.

אין יענער מלחמה = צייט זיינען אין סאמארקאנד אנגעקומען א גרויסע מחנה פון חב"ד = פליטים. זיי זיינען געקומן פון פארשידענע שטעט און שטעטלעך פון די רוסישע ברייטקייטן. זיי זיינען צוזאמען מיט אנדערע אידן געלאפן פון די דייטשע ימה = שמו'ניקעס, וועלכע האבן אין דער ערשטער מלחמה = תקופה "געשלונגען" ריזיקע שטחים פון רוסלאנד און גע'רצח'נט אידן אן אויפהער.

מ'יקען אנגעמען, אז דער גרויסער רוב פון ליובאוויטשער אידן זיינען אנגעלאפן אין סאמארקאנד. וויפל מ'האט זיך אלעמאל געמוטשעט מאטעריעל אין רוסלאנד אונטערן רוטן סאוועטישן בלוטיקן רעזשים, איז די לאגע אין סאמארקאנדער מקום = מקלט געווען אן אן ערך שרעקלעכער. אן שום מיטלען אויף עפעס א ברעקל פרנסה, קאטארזשנע שוועריקייטן צו געפינען א ליימיק = פינסטערנע דירה = לאך - און הונגער, עפידעמיעס, גרויסער מדבר = היצן און נאך צרות דאס אלץ איז געווען דער קבלת פנים פון די פליטים אין יענער שטאט.

אבער חב"ד = עסקנים האבן אפילו אין יענע גרויליקע באדינגונגען צום אלעם ערשטן געזארגט וועגן דעם חינוך פון די חב"ד אינגאלעך, וועלכע זיינען דארט געקומען מיט די משפחות. האט מען אנגעזאמלט אן אנדער האלבן צענדליך חסידישע אינגאלעך (זיינען דען דאמאלט געווען פרומע אינגאלעך אין רוסלאנד אויסער חב"ד?) און זיי אוועקגעזעצט לערנען. ווער האט מיט זיי געלערנט? איר מעג זיך אנשטויסן... ר' אלי חיים!

מסתמא האבן די חב"ד טוער באשטימט אגעוויסע בידנע שכירות פאר ר' אלי חיים. ס'איז אבער פשוט ניט געווען קיין שום וועג ווי אזוי "צונופצוקראצן" די מינדעטע פאר רובל פאר שכירות. און ווען ס'איז ניטא קיין געלט אויף צו קויפן א קארטאפל, א בוריק אדער עפעס אנדערש אויפן מארק, איז ניט געווען קיין אנדער עצה ווי... אויפשטיין אין דער פרי א הונגעריקער און לייגן זיך שלאפן א הונגעריקער.

אבער אינצווישן, בייטאג, האט דער הונגעריקער ר' אלי' חיים געלערנט מיט די הונגעריקע תלמידים. (אינגאלעך פון דרייצן = פערצן יאר). אויך אני הקטן צווישן זיי. ס'איז איבעריק צו זאגן, אז כ'געדענק כמעט גארניט פון יענעם לערנען. און כ'האב א חשד, אז כ'האב אויך דעמאלט קנאפ געוואוסט וואס ר' אלי' חיים לערנט מיט אונז. ער האט געלערנט די גמרא מיט א קאך, א געשמאק; געפרעגט קשיות, געענטפערט תירוצים. אבער וואס האב איך געקענט טאן? ווי האב איך זיך געקענט צוהערן, אז ביי מיר אין מוח האט זיך כסדר געבאמבלט איין קשיא - גאר אן אנדער קשיא (און לאמיר זיך אפשעמען און זאגן): ווי אזוי האט ר' אלי' חיים אזא שטארקן כוח צו קענען לערנען און לערנען מיט אזא חיות? צו קענען פארשטיקן דעם הונגער און ניט טראכטן (ווי איך) כסדר וועגן א שטיקל ברויט...

אמת, ר' אלי' חיים האט אונז ניט איינמאל געזוכט אויפצוקלערן אזא "פשוטע זאך" - דהיינו, אז אויך ווען עס ווילט זיך עסן איז א איד מחוייב צו לערנען. ער האט אפילו אונז געגעבן צו פארשטיין, אז אדרבה ואדרבה: דווקא ווען א איד לערנט און דאוונט געשמאק בעת עס נאגט אונטערן לעפעלע די תאוה פון אכילה - אט יעמאלט האט מען הצלחה אין לערנען און אין עבודת השם...

איך האב ר' אלי' חיים'ען געגלויבט, פארשטאנען און אים באוואונדערט, אבער פארט ניט געקענט פטור ווערן פון די זלידנע מחשבות וועגן א גרויסן שטיק ברויט, וועגן א קיילעכדיקע גאנצער "לעפיאשקע".

אבער קיין לאנגע צייט האט ניט געדויערט און אונזער כיתה האט אנגעהויבן ווערן שיטערער און שיטערער. דער אלגעמיינער הונגער האט איינגעקלאמערט אלץ פעסטער, און אלץ מער משפחות. דערצו האט די טיפוס = עפידעמיע און דער הונגער = "פאָנאַס" זיך צעבושעוועט אלץ שטארקער - און זיי האבן אוועקגעשלעפט פון דער כיתה איין אינגל נאכן צווייטן. אבער ר' אלי' חיים? לא קס ולא זע! ער האט ווייטער געלערנט, הגם ער האט געוויס געהונגערט ניט ווייניקער ווי די אפגעפאלענע תלמידים.

כ'געדענק די צייט ווען עס זיינען געבליבן בלויז צוויי תלמידים - מיין חבר יוסף רייצעס שי' און איך. און ר' אלי' חיים האט דאך ממשיך געווען דאס לערנען. יענע טעג זיינען אזוי ווייאיק שארף איינגעשניטן אין מוח, אז זיי טויכן אויף פון צייט צוט צייט מיט פרישן צאפל. מיר האבן געלערנט אין ר' אלי' חיים'ס דירה. ניין, ס'איז ניט געווען קיין "דירה" אויף לשון = קודש אדער אידיש; ס'איז א "דירע אויף רוסיש - א לאך...

דאס איז באמת געווען א "באלכאנא", א בוידעם = שטיבל מיטן דאך נידעריק איבערן קאפ. דער דיל איז געווען אן ערדיקער, מיט גריבער און בערגלעך. געלערנט האבן מיר זיצנדיק אויף א "ראגאזשא". און דער פינסטער האט מען קוים געזען, אז ערגעץ דא נאענט ליגט ר' אלי' חיים'ס קראנקע פרוי; און דערביי, און עפעס אזוינס וואס דארף זיך רופן בעטל, איז געלעגן זייער אינגעלע שמערעלע (הרב ר' שמריי רויטבלאט יבלח"ט שי') מ'האט נאר געהערט פון צייט צו צייט דער פרויס זיפצן און (יבלח"ט) שמערעלע שטיל געוויין = געבעט נאך... א ברעקל שפייז...

און ר' אלי' חיים? ביז דאן האב איך געזען ווי ער דערשטיקט אין זיך דעם הונגער - און לערנט; און דערנאך - ווי ער פארשטיקט דעם זיפץ און די טרערן הערנדיק דעם שטילן כליפ פון זיין פרוי און (יבלח"ט) קינד און לערנט. ווי געזאגט האט ער אויך דעמאלט געלערנט מיט א קאך; אויב ער האט ארויסגעוויזן צעבראכנקייט, איז עס געווען אין דאווענען, ווען ער האט אפט געוויינט.

(שטיינדיק איינמאל נעבן ר' אלי' חיים'ען ביים דאוונען און הערנדיק ווי ער האט זיך צעכליפעט אין שמונה עשרה, האב איך געווארט און זיך צוגעהערט - געוואלט וויסן ביי וועלכער ברכה ער האלט. ניין, ניט ווי איך האב געטראכט, אז ער זאגט די ברכה "ברך עלינו" אדער "רפאינו", נאר גאר ביי דער ברכה "השיבנו אבינו לתורתך וקרבתך... לעבודתך" - אט דאס האט אים געענגט אויך אין יענע הונגעריקע און קרענק = פולע טעג...)

אגב, ווי מ'קען זיך פארשטעלן, האט דעמאלט קיין רייד ניט געקנט זיין וועגן נארמאלע שכירות פאר ר' אלי חיימען. אבער געווען ביי ר' אלי חיימען תלמידים, וועלכע האבן אליין געפרואווט עפעס טאן פאר זייער מלמד. כיוויל דא בפירוש דערמאנען די נעמען זייערע - מעגן זיי אפילו זיין ברוגז דערפאר (ווארעם אזוי איז בכלל געווען די טבע פון ר' אלי חיימיס אמת'ע תלמידים) און זיי וועלן מיר מסתמא מוחל זיין.

מיינע חברים - ר' יוסף רייצעס שיי און ר' מרדכי קאזלינער שיי - ווען זיי פלעגן קומען צו ר' אלי חיימען לערנען, פלעגן זיי אפטמאל ארויסשלעפן פון זייערע קעשענעס שטיקער ברויט און זיי איבערלאזן אין ר' אלי חיימיס פינסטערן חדר. ר' אלי חיימיס בליק ביים באמערקן דעם שטיקן ברויט לאזט זיך ניט פארגעסן. פארשטייט זיך, אז דאס ברויט איז באלד "אוועק" אין ווינקל פון פרוי = און = קינד. דערביי דארף מען זיך קענען פארשטעלן, וואס דאס דאזיקע שטיקל ברויט האט געמיינט סיי פאר מיינע הונגעריקע חברים און סיי פאר ר' אלי חיימיס משפחה...

ס'איז דא גאר א סך צו דערציילן וועגן ר' אלי חיימען; אט דער קליינינקער און דארינקער מלמד קען געבן "שטאף" פאר א גרויסן און דיקן און זייער באלערנדיקן ספר - א ספר וועגן אן אומגעוויינלעכן חסידישן מלמד און אן אויסנאמלעכן געהויבענעם עובד ה' - וואס האט משפיע געווען, געלערנט תורה און יראת שמים מיט דורות חב"ד = קינדער און איז אליין געווען א שטיק לעבעדיקער מוסטער פון תורה, חסידות און יראת השם און אהבת השם. יע, אהבת השם!

ווען מ'זעט דאס פארשטעלן זיך דערפון, אז דער מלמד האט געווען א גרויסער און דיקער און זייער באלערנדיקער און דארינקער מלמד קען געבן "שטאף" פאר א גרויסן און דיקן און זייער באלערנדיקן ספר - א ספר וועגן אן אומגעוויינלעכן חסידישן מלמד און אן אויסנאמלעכן געהויבענעם עובד ה' - וואס האט משפיע געווען, געלערנט תורה און יראת שמים מיט דורות חב"ד = קינדער און איז אליין געווען א שטיק לעבעדיקער מוסטער פון תורה, חסידות און יראת השם און אהבת השם. יע, אהבת השם!

ווען מ'זעט דאס פארשטעלן זיך דערפון, אז דער מלמד האט געווען א גרויסער און דיקער און זייער באלערנדיקער און דארינקער מלמד קען געבן "שטאף" פאר א גרויסן און דיקן און זייער באלערנדיקן ספר - א ספר וועגן אן אומגעוויינלעכן חסידישן מלמד און אן אויסנאמלעכן געהויבענעם עובד ה' - וואס האט משפיע געווען, געלערנט תורה און יראת שמים מיט דורות חב"ד = קינדער און איז אליין געווען א שטיק לעבעדיקער מוסטער פון תורה, חסידות און יראת השם און אהבת השם. יע, אהבת השם!

ווען מ'זעט דאס פארשטעלן זיך דערפון, אז דער מלמד האט געווען א גרויסער און דיקער און זייער באלערנדיקער און דארינקער מלמד קען געבן "שטאף" פאר א גרויסן און דיקן און זייער באלערנדיקן ספר - א ספר וועגן אן אומגעוויינלעכן חסידישן מלמד און אן אויסנאמלעכן געהויבענעם עובד ה' - וואס האט משפיע געווען, געלערנט תורה און יראת שמים מיט דורות חב"ד = קינדער און איז אליין געווען א שטיק לעבעדיקער מוסטער פון תורה, חסידות און יראת השם און אהבת השם. יע, אהבת השם!

ווען מ'זעט דאס פארשטעלן זיך דערפון, אז דער מלמד האט געווען א גרויסער און דיקער און זייער באלערנדיקער און דארינקער מלמד קען געבן "שטאף" פאר א גרויסן און דיקן און זייער באלערנדיקן ספר - א ספר וועגן אן אומגעוויינלעכן חסידישן מלמד און אן אויסנאמלעכן געהויבענעם עובד ה' - וואס האט משפיע געווען, געלערנט תורה און יראת שמים מיט דורות חב"ד = קינדער און איז אליין געווען א שטיק לעבעדיקער מוסטער פון תורה, חסידות און יראת השם און אהבת השם. יע, אהבת השם!

ווען מ'זעט דאס פארשטעלן זיך דערפון, אז דער מלמד האט געווען א גרויסער און דיקער און זייער באלערנדיקער און דארינקער מלמד קען געבן "שטאף" פאר א גרויסן און דיקן און זייער באלערנדיקן ספר - א ספר וועגן אן אומגעוויינלעכן חסידישן מלמד און אן אויסנאמלעכן געהויבענעם עובד ה' - וואס האט משפיע געווען, געלערנט תורה און יראת שמים מיט דורות חב"ד = קינדער און איז אליין געווען א שטיק לעבעדיקער מוסטער פון תורה, חסידות און יראת השם און אהבת השם. יע, אהבת השם!